

Hírnév

A résztvevők végiggondolják, hogy a nyilvánosan elérhető online információk hogyan járulnak hozzá a másokban róluk kialakult véleményhez. Azonosítják az online kommunikáció különféle típusainak közönségét, megfontolják, milyen információk jelenjenek meg, ha valaki rákeres a nevükre, továbbá megtanulják a róluk szóló, számukra kellemetlen internetes tartalmakra való reagálás különféle módjait.

Anyagok

Te mit tehetnél? Játéklap

Ki ismeri a titkaidat?

1. rész

Mondd el a diákjaidnak!

Gondolj egy titokra saját magaddal kapcsolatban. Ezzel a kiválasztott titokkal fogsz most gondolatban játszani. Nem kell leírnod, és nem is kell megosztanod senkivel.

Erre a titokra gondolva válaszold meg a következő kérdéseket magadban. Nem kell semmit leírnod, és ne is beszélj hangosan róla.

1. Ebben a teremben hányan tudják a titkodat?
2. A környezetemben hányan tudják a titkodat?
3. Hány olyan ember tudja a titkodat, akivel még sosem találkoztál személyesen?

Most képzelj el, hogy le kellene írnod a titkodat egy lapra, és valaki itt a teremben elolvashatná. Nézzünk meg néhány kérdést ezzel kapcsolatban is – továbbra is csak gondolatban. Egy hét elteltével:

1. Mostanra hányan tudnák a titkodat itt a teremben?
2. Mostanra hányan tudnák a titkodat a környezetemben?
3. Mostanra hány olyan ember tudná a titkodat, akivel még sosem találkoztál személyesen?

2. rész

Mondd el a diákjaidnak!

Érdeemes egyfajta közönségként gondolni mindazokra az emberekre, akik megtudhatják valamelyik titkodat, vagy hozzáférhetnek megosztott információdhoz.

A közönség mérlegelése sokat segíthet, amikor elgondolkozol azon, mit osztanál meg magadról szívesen, és mi az, amit talán inkább mégsem. Közönséged ilyen szempontból lehet egyetlen személy vagy egy nagyobb csoport is. A lényeg, hogy tudhat majd arról az információról, amit megosztasz magadról.

Mai digitális korunkban a közönség mérete gyorsan és váratlanul megnőhet. Online adataid és tevékenységeid közönségének felmérése vagy éppen korlátozása emiatt nagyon nehéz – tulajdonképpen lehetetlen. A közönség gyors ütemű növekedése

persze jó hír, amikor szeretnéd minél több emberhez eljuttatni valamilyen alkotásod vagy eredményed hírét, ugyanakkor kevésbé örömteli, ha egy magánjellegűként megőrizni kívánt információval történik mindez.

Sajnos sokszor pont a személyes információk – különösen a megszegőítő vagy kellemetlen dolgok – a legizgalmasabbak mások számára, így online elérhetővé válásuk után nagyon nehéz kontrollálni ezek terjedését.

Amikor megosztasz valakivel valamit online (akár csak egyvalakivel személyes beszélgetésben vagy privát üzenetben), mindig gondolnod kell arra a lehetőségre, hogy ez az információ kikerülhet az eredetileg elérni kívántnál nagyobb közönséghez is.

3. rész

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Amikor egy állapotfrissítést, fényképet vagy más információt teszel közzé a közösségi médiában, ki a célközönséged?

Függ a közösségimédia-platformtól? Vagy az információ kontextusától?

Mondd el a diákjaidnak!

Az információhoz hozzáférők köre függ a használt közösségimédia-platformtól és az ott megadott adatvédelmi beállításaidtól is. Közönségedet alkothatják csak a legközelebbi barátaid vagy éppen követőid/kapcsolataid az adott platformon, de lehet, hogy a platform minden felhasználója hozzá fog férni tartalmadhoz, sőt, online kereséssel a platformon kívülről is bárki. Függetlenül a közönségtől a megjelenített információ lemásolható és közzétehető máshol, készíthető róla fénykép vagy képernyőfelvétel, megosztható online csevegésekben, sőt akár személyes találkozásokkor is szóba kerülhet és tovább terjedhet.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Ki a célközönséged, amikor közzéteszel valamit a közösségi médiában?

Ki a célközönséged például akkor, ha bejegyzést írsz valaki másnak a Facebook-idővonalára, vagy más módon tartalmat helyezel el egy másik személy közösségimédia-fiókjában (például hozzászólást írsz egy fényképéhez, vagy megjelölöd egy bejegyzésben vagy egy fényképen)?

Mondd el a diákjaidnak!

Ez függ a te adatvédelmi beállításaidtól és az érintett adatvédelmi beállításaitól is, de a tartalom többnyire látható lesz az ő ismerőseinek / követőinek / kapcsolatainak, tehát számos általad nem ismert embernek is, köztük esetleg az érintett családjának,

tanárainak vagy az igazgatónak.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Ki a célközönséged, amikor üzenet küldesz (SMS-t, e-mailt, privát üzenetet vagy közvetlen üzenetet valamelyik közösségimédia-platformon)?

Mondd el a diákjaidnak!

Ilyenkor egyedül a címzett a közönséged, de még mindig megtörténhet, hogy mások is látni fogják az üzenetedet.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Hogy történhet meg, hogy mások is lássák a valakinek küldött privát üzenetedet? [Például készülhet róla fénykép vagy képernyőfelvétel, de továbbítható is, valamint személyesen is lehet róla beszélni bárkinek.]

Mikor hasznos, ha a tartalmad nagyobb közönséghez jut el? [Ha például kimondottan népszerűsíteni szeretnél valamit, figyelemfelhívásnak szánod a tartalmadat, vagy mobilizálni szeretnél sok-sok embert egy ügy mellett.]

Mikor jelent gondot, ha a célközönségednél több emberhez jut el a tartalmad? [Bizonyos tartalmak túlzott terjedése esetén bajba kerülhetsz, megszegyenülhetsz vagy sérülhet a jó hírneved.]

Mikor nagyon fontos a jó hírneved megőrzése online? [Például amikor iskolába / főiskolára / egyetemre vagy állásra jelentkezel. Vagy egyszerűen akkor is, ha csak új barátokra találnál.]

A hírneved kutatása

1. rész

Interakció a leckével

Válassz ki egy jól ismert személyt (zenészt, filmsztárt, politikust vagy nagyvállalkozót), akit ismerhetnek a résztvevők. A Google-ban vagy más keresőmotorban keress rá a nevére, és a résztvevőkkel együtt vizsgáljatok meg néhány találatot (vetítsd ki a keresés eredményét). Tekintsétek át a híresség jelenlétét a közösségi médiában is. Néhány percnyi vizsgálódás és megbeszélés után kérj meg két résztvevőt, hogy adjanak elő egy találkozást az adott híresség és egy rajongója között.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Hogy érezheti magát _____ egy olyan emberrel való találkozáskor, aki már rengeteg mindent tud róla?

Hogy érezné magát, ha valótlan információk keringenének róla?

Hányan érhetik el a(z) _____ életéről szóló információkat?

Hogy tudná _____ kontrollálni a róla online hozzáférhető információkat?

2. rész

Mondd el a diákjaidnak!

Ha találkozol valakivel, jó esély van rá, hogy előbb-utóbb rákeres a nevedre online. Amit talál, legyen az pozitív vagy negatív, hatással lesz a veled való kapcsolatára. Ha szeretnéd befolyásolni mások rólad alkotott véleményét, fontos tudnod, milyen információkat fognak látni rólad online kereséskor.

Ez fokozottan igaz jövőbeli munkaadóidra és az iskolai felvételi bizottságra is. Amikor döntenek a felvételedről, nem feltétlenül fogják a tudomásodra hozni, hogy rákerestek-e a nevedre, és döntésüket befolyásolta-e a rólad online elérhető információ.

3. rész

Interakció a leckével

A résztvevők alkossanak párokat.

Mondd el a diákjaidnak!

Ötleteléssel határozzanak meg három olyan dolgot, amit szeretnének magukról látni egy Google-találatlistán vagy más online keresés eredményében. Mit gondolsz, mennyire valószínű, hogy pont ezek a dolgok megjelennek a keresési találatokban?

Párban beszéljétek meg.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Mit állapítottatok meg a páros munka során?

Tegye fel a kezét, aki már keresett rá a saját nevére a Google-ban vagy más online keresőben! Mit találtál? Milyen fényképek jelentek meg? Csak magadról szóló információkat találtál, vagy sok más azonos nevű ember találatait is?

1. Akinek elég gyakori neve van, érdemes lehet kiegészítenie a keresést például lakóhelye városával vagy iskolája nevével.

Ha rendelkezésedre állnak internetre csatlakozó számítógépek vagy mobileszközök, akár most, a foglalkozás keretében is felkérheted a résztvevőket, hogy keressenek rá a saját nevükre.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Amikor a Google-ban vagy más online keresőben rákeresel a nevedre, gondolatban válaszolj erre a három kérdésre:

1. Mik az első találatok?
2. Elégedett vagy ezzel?
3. A további találatok mit sugallnak rólad? Diákként? Potenciális alkalmazottként?

Ha valaki nem ismer téged, csak így az online találatok alapján milyen benyomást szerezne rólad? És mit gondolna akkor, ha ténylegesen megnyitná és elolvasná az első néhány találat oldalát?

Összetett információra adott válasz

1. rész

Interakció a leckével

Oszd ki a „Te mit tehetnél?” résztvevői játéklapot. A résztvevők alkossanak párokat. Kérd meg a résztvevőket, hogy beszéljék át a játéklapon vázolt forgatókönyveket, és mindegyikhez találjanak két stratégiát vagy megoldást. Gondolják végig cselekedeteik lehetséges következményeit is. Adj a résztvevőknek 15 percet erre a feladatra.

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Mit tehetsz, ha valaki olyan tartalmat tesz közzé rólad, amely neked nem tetszik, vagy amelyet kifogásolhatónak találsz az adott kontextusban?

Mit érdemes végiggondolnod, mielőtt tartalmakat tennél közzé valaki másról?

Negatív információra adott válasz

1. rész

Kérdezd meg a diákjaidtól!

Ha valamilyen negatív tartalmat találsz magadról, amikor rákeresel a nevedre online (például egy keresőmotorban vagy a közösségi médiában), tehetsz valamit ellene?

Milyen tartalmak azok például, amelyeknél nem örülnél, ha mások is látnák?

2. rész

Mondd el a diákjaidnak!

Ha olyan online tartalmat találsz magadról, amely rossz érzéssel tölt el, van néhány lehetőség a reagálásra, többek között az információ jellegétől és kontextusától függően.

Az egyik megoldás az alternatív vélemények előtérbe helyezése: tegyél meg mindent, hogy nagyobb figyelmet és láthatóságot kapjanak a téged pozitívan feltüntető tartalmak úgy, hogy minél több ilyen bejegyzést készítesz és osztasz meg. Ehhez választhatod jelenléted erősítését a közösségi médiában, blog indítását vagy webhely bejegyzését a neveddel, és ennek feltöltését pozitív tartalmakkal.

Másik megoldásként megtehetsz bizonyos lépéseket a téged rossz színben feltüntető tartalmak eltávolításáért is. Ide tartoznak például az alábbiak:

1. Ha számodra kellemetlen tartalmat találsz magadról (például egy nem kívánt fotót), megpróbálhatsz közvetlenül a tartalom közzétevőjéhez fordulni, és kérni a tartalom eltávolítását (ez különösen a közösségi médiában és az üzenetküldő alkalmazásokban használható stratégia).
2. Több platform is kínál lehetőséget a zavaró vagy érdektelen tartalmak, a valamely személyt negatív vagy kedvezőtlen fényben feltüntető tartalmak (fényképek, videók, szöveges bejegyzések), a platformról vélhetően kitiltandó (sértő, erőszakos vagy tiltott) tartalmak, illetve az átverésgyanús anyagok megjelölésére. A megjelölt tartalmakat a platform üzemeltetői ellenőrzik, hogy valóban sértik-e a szolgáltatás használati feltételeit vagy közösségi normáit.
3. Egyes esetekben jogorvoslati lehetőségeid is vannak, és az adott ország hatályos jogszabályaitól függően például pert indíthatsz személyiségi jogaid megsértése vagy jó hírneved valótlan állításokkal való csorbítása miatt.
4. Bizonyos országokban törvény írja elő, hogy a platformok üzemeltetői bejelentés esetén kötelesek eltávolítani egyes jogsértő tartalmakat [ilyen például

Németországban a Hálózati Végrehajtási Törvény (NetzDG)].

5. Ne feledd ugyanakkor, hogy egy tartalom kijavítására, törlésére vagy visszaszorítására irányuló törekvések gyakran pont hogy nagyobb figyelmet irányítanak rá.

3. rész

Mondd el a diákjaidnak!

Az Európai Unió („EU”) lakosait emellett megilleti a „törléshez való jog”, más néven az „elfeledtetéshez való jog”. Ezt utazás közben is gyakorolhatják, vagy ha átmenetileg az EU-n kívül tartózkodnak. Az általános adatvédelmi rendelet („GDPR”) értelmében az EU lakosai kérhetik az „adatkezelőket”, hogy töröljenek bizonyos róluk tárolt adatokat. „Adatkezelő” lehet egy olyan üzleti vállalkozás, magánszemély, kormányzati szerv vagy más szervezet is, akinek döntési lehetősége van a rólad tárolt adatok kezeléséről.

A rendelet hat különböző okot határoz meg, ami miatt valaki kérheti a róla tárolt adatok törlését. Ezek az okok az esetek és körülmények széles körét fedik le. Kérhető például az adatok törlése akkor, ha az adatgyűjtés idején az érintett még kiskorú volt, és később úgy dönt, hogy ezeknek az információknak a nyilvánosságra kerülése számára túl nagy kockázatot jelent. Ez elég gyakran fordul elő. Számptalan oka lehet annak, ha valaki 25 évesen szeretne törölni néhány dolgot, amit még 16 évesen tett közzé magáról!

A törléshez való jogra ugyanakkor korlátozások is vonatkoznak. Öt kategóriába tartoznak azok az okok, amelyek miatt az adatkezelő jogosan megtagadhatja az adattörlési kérések teljesítését. A törlés kérésének jogalapjaihoz hasonlóan az elutasítás is számos esetben és helyzetben lehet indokolt. Hamarosan beszélni fogunk az egyik legfontosabb ilyen okról: a szabad véleménynyilvánítás tiszteletben tartásáról.

A GDPR rendelet 2018. május 25-én lépett hatályba. Idővel egyre többet tudunk majd meg arról, hogy az EU lakosai miként próbálnak élni a törléshez való jogukkal, illetve hogy a vállalatok, a kormányzati szervek és más adatkezelők hogyan reagálnak ezekre a kérésekre.

Feladat

Első rész

Feladat

1. opció (13–15 éves résztvevőknél):

Mondd el a diákjaidnak!

Láttuk tehát, hogy a nyilvánosan elérhető online információk hogyan befolyásolhatják a valakiről alkotott véleményt. Próbáljuk ki a tanultakat a gyakorlatban.

A következő 30 percben egyéni feladatként gondoljátok végig a következőket:

1. Válassz ki egy hírességet (zenészt, filmsztárt, politikust vagy nagyvállalkozót).
2. Keress rá online az adott híresség nyilvánosan hozzáférhető információira, és egy rövid bekezdésben magyarázd el, hogy ezek az információk miként alakították a véleményed erről a személyről.
3. Ha tehetnél négy javaslatot ennek a személynek a róla online elérhető tartalmakkal kapcsolatban, mik lennének ezek? Például adatvédelmi beállítások módosítása, célközönségük módosítása vagy maguknak a tartalmaknak a módosítása, illetve bizonyos tartalmak törlése vagy eltávolítása is. Bármilyen javítást javasolnál a róla online kialakult képen és mások róla alkotott véleményén.

2. opció (16–18 éves résztvevőknél):

Tegyük fel, hogy egy olyan országban élsz, ahol nem gyakorolható az „elfeledtetéshez való jog”. Alkoss 2-3 érvet annak alátámasztására, hogy miért lenne fontos törvényileg biztosítani ezt a jogot. 2-3 erős ellenérvet is válassz ki, amelyek álláspontod ellen szólnak.

Megjegyzés: Bizonyos országokban teljesen szabad a véleménynyilvánítás: bárki közzéteheti gondolatait anélkül, hogy cenzúrától vagy kormányzati megtorlástól kellene tartania emiatt. Mit gondolsz, hogyan működhet egyszerre a törléshez/elfeledtetéshez való jog és a szólásszabadsághoz/véleménynyilvánításhoz való jog? Az Európai Unióban hatályos általános adatvédelmi rendelet kimondja, hogy a törléshez való jog nem gyakorolható, ha emiatt sérülne az állampolgárok véleménynyilvánítás szabadságához és a tájékozódáshoz való joga. El tudsz képzelni egy olyan helyzetet, amikor valaki az őt személyesen érintő információ eltávolítását kéri, míg az információ közzétevője a véleménynyilvánítási jogára hivatkozva azt állítja, hogy az információnak elérhetőnek kell maradnia? (Például

egy diák a blogjában kedvezőtlen színben tünteti fel valamelyik tanárát – miután a diák már nem jár abba az iskolába, a tanár kéri a blogbejegyzés törlését arra hivatkozva, hogy az már nem releváns. A diák eközben arra hivatkozik, hogy joga van nyilvánosan megosztani az oktatása során szerzett tapasztalatait, és erről véleményt nyilvánítani.)

Adj a résztvevőknek 30 percet erre a feladatra.